

Ἄλλα, κατὰ σύνολον, ἢ ἀνθρωπότης δὲν δικαιοῦται
νὰ εξεργάζῃ κατὰ ταύτης ἢ κατ' ἐκείνης τὴν δριστι-
κήν, τὴν ἀνέκκλητον ἐτυμηγοδίαν. Πολλαὶ τῶν προ-
όδων, ἐφ' αἷς ἐναβούνται τὸ ἀνθρώπινον γέρος,
τῶν ἐπιστημονικῶν κατακτήσεων καὶ ἀληθειῶν ὅφει-
λονται ἐκ περιποσπῆς εἰς τὴν αἰσιοδοξίαν, ἢ εἰς τὴν
ἀπαισιοδοξίαν ἀντίληψιν. Ἀλλ' οὐδετέρα τούτων
δικαιοῦται νὰ διεκδικήσῃ ὑπὲρ ἕαυτῆς τὴν ἐξεύρεσιν
τῆς λύσεως τοῦ προβλήματος τῆς προόδου καὶ τῆς
εὑδαιμονίας, τῆς ἀληθείας.

Ἀγαθὸς ἢ ἐγκληματικός, ἔλεγε πρότιμος χρόνον
Ἀργεῖος ποιητής, ὃ κόσμος παραμένει πάντοτε ὁ αὐ-
τός. Ἡ μοιρή, τὸ ἐγκάριον δέντρο μεταβάλλει αὐτήν.
Ἐξακολουθεῖ κινουμένη ἡ σφάῖρα μέχρις διοσχεροῦς
καταστροφῆς. Ὅτι ἐν τῇ φύσει, τοῦτο καὶ ἐν τῇ Ἰστο-
ρίᾳ. Ἡ διακίσυντις, ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακὸν εἶνε
τὸ θεμέλιον τοῦ βίου, φυσικοῦ ἢ ηθικοῦ κατ' οὐδὲν
δύναται νὰ μετατρέψῃ, ἢ νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀναγ-
καίαν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων.

Ο ἀνθρώπος, ὡς ἄτομον καὶ ὡς σύνολον, εὑδαι-
μονεῖ ἢ κακοδαιμονεῖ. Τοῦτο εἶνε ἀποτέλεσμα κληρο-
νομικότητος, ἰδιοσυγχρασίας, δοκιμασιῶν, περιπετειῶν
μερικῶν ἢ σύνολικῶν. Ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀντι-
προσώπων τῆς ἀπαισιοδοξίας ἀντίληψεως, ὁ Λεοπά-
δης ἐγεννήθη σωματικὸς καγκεκικός, ὁ Schopenhauer
ἡμιπαράφρων, ὡς καὶ ὁ ἴδεολόγος τοῦ θπεραν-
θρώπου, ὁ Nietzsche ἢ ἀντίληψις αὐτῶν περὶ τῆς
ἀθλιότητος, τῆς infelicité, τῶν ἀνθρωπίνων πραγ-

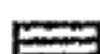
μάτων, φέρει τὴν σφραγίδα ὑποκειμενικῆς μᾶλλον
ἢ ἀντικειμενικῆς ἐπιδράσεως. Τοὐναντίον δὲ ἰδεολόγος
τοῦ Ἀσυνειδήτου, διαβιάσας ἐν Γερμανίᾳ κατὰ μίαν
τῶν ἐπενθημένων λαμπροτάτων περιόδων τῆς
ἱστορίας αὐτῆς μετὰ τὰς πολιτικὰς καὶ πολεμικὰς
ἐπιτυχίας τοῦ 1870, διμολογεῖ ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ
αὐτοῦ, ὅτι διῆδι βίον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττού εὑ-
τυχῆ καὶ ἀνέδελον καὶ ὅτι δὲ ἀπαισιοδοξικὸς αὐτοῦ
οἶκος ἦτο κέντρον ἐλαφότυπος καὶ τέφρεων καὶ εὐχα-
ρίστων. Άλλ' διμολογιτέον, ἐκ τῆς γυνχολογικῆς Δια-
λύσεως τοῦ ἀνθρώπου δύτος, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον καὶ ἡ ἴδιοσυγκροιά, αὐτοῦ, καὶ τὸ ψυστήριον καὶ
ἡθικόν, τὸ ἱστορικόν ἐν γένει περιβάλλον, συμβάλλει τὰ
μέγιστα εἰς τὴν κατασκεψίαν τοῦ ὑποκιμενικοῦ χαρα-
κτῆρος. Αἱ μεγάλαι, αἱ σφραδαὶ, κρίσεις καὶ περιπέ-
τειαι, κοινωνικαὶ ἡ πολιτικαί, ἀνταγαγλύνται κατ'
ἀράγκην ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ὅσον καὶ ἂν αὕτη τυγχάνῃ
καθωπλισμένη διὰ τῆς δυνάμεως τῆς αὐτογόμου καὶ
ἔλευθέρας ἀντιλίγεως τῶν δρώντων προσώπων καὶ
πραγμάτων. Ἐν τῇ τρικυμίᾳ τοῦ βίου δὲ πράγματι
ἰσχυρὸς χαρακτήρος, δεξιὸς οἰκοστρόφρος, διατελεῖ
ἄτεγκτος ἐν τῇ σκέψει καὶ τῇ ἀντιλήψει κρίνει ἀπο-
καλύπτει δέ λόγος αὐτοῦ καθίσταται ἡ ἐτυμηγορία
τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ ἀνθρώπινον γένος φέρει ἐκ φύσεως πρὸς κτῆ-
καὶ ἀπόλαυσιν τῶν ἔγκοσμίων ἀγαθῶν, ὑλικῶν ἢ

ἱθικῶν. Βάρβαροι καὶ πεπολιτισμένοι λαοὶ ἐμφρόνηται τῷρις ροπᾶν τούτων. Ἐν τῇ ἐπιτεύξει αὐτῶν οὐ μὴ η εὐδαιμονία οὐδὲ κακοδαιμονία. Ὁ φιλόσοφος τοῦ ἀσυνειδῆτον καταριθμεῖ τὰ ἔπομενα μεταξὺ τῶν ἐλατηρίων, τῶν συμφυῶν τῷ ἀνθρώπῳ, ὃν οὐκέπιδίωξις καθίσταται αὐτῷ ἐπιτεβλημένη ἐκ τῆς φυσιολογικῆς κατασκευῆς καὶ τῆς ἡθικῆς ἴδιωσιν γρασίας. Ταῦτα εἰνε ὑγεία, γεύμα, ἐλευθερία, ἀλική ἀπόλαυσις, μῆσος καὶ ἀγάπη, φιλία καὶ οἰκιακή εὐδαιμονία, ὑπερηφάνεια, φιλοδοξία, πόθος ἐπιχρυσήσεως, θρησκευτική ἐποικοδομησις, ἀνηθυμικής, ἀπόλαυσις τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ὕπτος καὶ δικαιοστολία, ἐπιδίωξις τοῦ πλούτου ὑπὲρ τῆς θεραπείας τῶν χρειῶν, φιλόρος, ὑβρίς, ἐλπίς.

Ἄλλος ἐρωτᾷται: «Υπὸ τὴν ἐπιφρόνητρον τοιούτων ροπῶν καὶ ἐλατηρίων ἐξελίσσεται δὲ ἀνθρώπινος βίος; Ὁ πραγματικὸς ἀνθρώπος, οὐχὶ δὲ φυσικός, ἀλλ᾽ ὁ κοινωνικός, δὲ ἴστορικός, δὲ κατὰ τὸ ἐγδὺ τέλειος, ἐνορθίως διξομοιοῦ ἔαυτὸν πρὸς τὸ θηρίον, ἐν τῷ δραντισμῷ τοῦ δποίου ἔνστικτα μόνον ὑπολαμβάνουσι καὶ ἐκδηλοῦνται; Ἐν τῇ συμμίξει ταῦτη τῶν ἀντιθέσεων, τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν κακῶν, τῶν προκαλουσῶν ἥδοντὴν οὐδὲν τὴν ὁδύνην κεῖται οὐδὲν τὴν ἀνθρωπίνην ἴδιότητα; Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα δύναται νῦν ἀποκριθῆ μόνον οὐδὲν τὴν ὑψηλογία, οὐδὲν ἐκδῆλωσις κατὰ χρόνον καὶ τόπον τυγχάνει οὐδὲν Ἰστορία.»

II. Ἰστορία, καὶ ἐν τῷ συνόλῳ καὶ ἐν ταῖς λε-

επιμερεῖσις, ὡς παγκόσμιος, η̄ ὡς ἐθνική, δὲν δύναται τὰ εἶται ἥ εἴκων καὶ ἥ παράστασις, οὔτε μόνον τοῦ ἀγαθοῦ, οὔτε τοῦ κακοῦ, τῆς εὐτυχίας ἥ τῆς δυστυχίας· ἀμφότερα συναγωγένται καὶ συμβαδίζουσιν ἢν τῇ ἐξελίξει αὗτῆς.

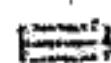
Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκδηλώνται ἐκάστοτε ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῷ ἀνθρωπίνου πραγμάτων. Ἡ πρόοδος, πρὸς ἥντις δέλει ἐκπαλαιή ἥ ἀνθρωπότης, ἐπιτυχίνεται καὶ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ διὰ τοῦ κακοῦ.

Ἄλλος ἥ πρόοδος αὗτη, διογκώνει καὶ ἀνθίσταται εὐεργετική, τυγχάνει ὑπὸ πᾶσιν ἔποψιν ἀγεπαροκής πρὸς θεραπείαν πάνταν τῶν πόθων, πασῶν τῶν χρειῶν, τῶν συμφυνῶν τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐμφανείας αὗτοῦ ἐπὶ τοῦ πλανήτου.

Οὐ πολιτισμός, η̄ τέχνη, η̄ ἐπιστήμη, η̄ διὸ αὐτῶν ἐπιτευχθεῖσα κοινωνική πρόοδος, η̄ ἀποκάλυψις νέων μεθόδων, συντηρήσεως καὶ εὐημερίας, δὲν κατέστησε τὸν ἀνθρωπον ἡθικότερον, φιλαλληλότερον, εὐτυχέστερον. Εξακολουθεῖ καὶ κατὰ τὸ ἐνεστῶς ἥ αὗτὴ οἰκονομικὴ τῷ κοινωνικῷ διαδῶν διαφορὰ καὶ ἀγιστής. Τὸ κεφάλαιον ἐπικρατεῖ τῆς ἔργασίας· δι πλοῦτος ὁργιάζει δαπάναις τῆς πενίας· η̄ ἐπιστήμη δὲν κατορθοῖ τὰ ἐξεύροι τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἐν τῷ δικαίῳ καὶ τῷ προσήκοντι, πολλάκις δὲ ἐντείνει τὴν ἀμοιβαίαν ἀντίθεσιν καὶ ἐπὶ τέλους δι πόλεμος, δικηρί Αἰόλου, λύει τὸν δισκοὺς αὗτοῦ, σκορπίζων καταστροφάς, ἐρήμωσιν, ἐρείπια, καὶ πάντα ταῦτα διὰ τῆς συμβολῆς τῶν φυσικῶν καὶ ἡθικῶν δυνά-

μεωρ, τῆς ἐπιστήμης, ἔξυπηρετικῆς καθισταμένης πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ἀνοσίων τούτων ἔργων. Πολεμικαὶ καὶ κοινωνικαὶ, διεθνεῖς κρίσεις καὶ σπαραγμοί. Ἀπεργίαι, ἐπαγαπάσεις, πόλεμοι, ἀλληλοσπαραγμοί. Τοιαύτη ἔκάστοτε ἡ εἰκὼν τῆς Ἱστορίας.

Οἱ Ἰστοριοδίφρυς δὲν δύναται, δὲν δικαιοῦται τὰ τυφλώττη πρὸς τῶν γερονότων. Εν τούτοις ὁφελεῖται καὶ κοίτη καὶ τὰ γραμματεύτη πρὸς αὐτῶν ἀπαθῶς καὶ ἀμερολίπτως. Οὗτε αἰσιόδοξος, οὗτε ἀπαισιόδοξος. Οἱ πρῶτοις καθίσταται εὐτροῦχος ἥθικῶς, ἀνίκανος πρὸς ἀντίληψιν, πρὸς κρίσιν, πρὸς δημιουργίαν· ἀλλ' οὐ δεύτερος ἔξαιραγκάζεται, καίπερ πολλέκις αφαλλόμενος, γὰρ φίψῃ ἐντατικώτερον καὶ κριτικώτερον τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν φαινομένων τοῦ βίου. Απὸ τῆς ἀπόφεως ταύτης κρίνομένη ἡ ἀπαισιόδοξικὴ ἀντίληψις τῆς Ἱστορίας, προφυλάσσει τὸ ἀνθρώπινο γένος ἐκ τῆς ραθυμίας καὶ τῆς ἐπιπολαιότητος, ήγε προκαλεῖ ἡ αἰσιόδοξία, ἔξωθενσα αὐτὸν πρὸς κρίτους καὶ μᾶλλον λελογισμένην ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων.

Ἐξ ὅλων τῶν φιλοσοφικῶν ἀντιλήψεων, ἡ τῆς ἀπαισιόδοξίας εἶναι ἡ μᾶλλον συμφιλῆς εἰς τὸ ἀνθρώπινο γένος. Περιβάλλεται τοῦτο, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔλαβε συνείδησιν ἐαυτοῦ ἐπὶ τοῦ γῆτρον τούτου πλευρῆτον, ὃποιοι κρειῶν δυσεκπληρώτων, ὃποιοι πόθων δυσποραγμάτων εἴτε παρταχοῦ ἀπεριέτει τὴν συμφιλίαν·

ἀδυνατεῖ τὰ καταγοήμη τὸ πρόβλημά του καὶ ἔτι μᾶλλον, νὰ τὸ λύσῃ. Ἡ πολυπλαθής, ἡ μυστηριώδης, Κασσάνδρα ἐπιφωνεῖ ἐν τῷ Ἀγαμέμνονι τοῦ Αἰσχύλου:

«*Ω γένος ἀνθρώπων πολυδάκοντος,
ἀσθενές, οἰκτοδινή, συρόμενον
κατὰ γῆς καὶ διαλυόμενον*» (1300)

ἢ μισογύνης Εὑστίδης ἀνακρίζει ἐπίσης:

«*οὐδὲ βίος αὐτὸν βέβαιον, ἀλλ' εἴη ήμερον*».

Ἑ Ελληνικὴ καὶ σωματικὴ Στοὰ διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς; καὶ δὴ τοῦ Σενέκα καὶ τοῦ Μάρκου Αὐγούλιου, κατέχεται ἐξ ἀπαισιοδοξίας εὐρόητον τοῦτο, λαμβανομένου ὥπ' ὅψει τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἱστορικῆς περιόδου, καθ' ἣν ἐξεκολάφθη ὁ Χριστιανισμός, ἡ ἡθικὴ αὐτοῦ ἐκδίλωσις τῆς ἀνθρωπίνης παλιγγενεσίας, δινηεργῶς ἔχει πρὸς τὸν ἐπίγειον βίον, διειρρυπολοῦν ἐκάποτε τὸν ἐπονοφάντον. Τὰ δεινὰ τῆς ἀνθρωπότητος ἐπιδυῶσιν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν φρογκέντικῶν, τῶν ἡθικῶν, τῶν κοινωνικῶν ἀντιλίγεων, δημιουργούμένου ἀναλόγου περιβάλλοντος, ἐπιδρῶντος καὶ διὰ τῶν ἴσχυροτάτων, τῶν μᾶλλον οὐξικελεύθων πνευμάτων. Οὕτως ἡ ἀπαισιοδοξία καθίσταται κλῖδος τῶν ὑπερόχων χαρακτήρων, τεθλιψιέρων ἐπὶ τοῖς συγχρόνοις δεινοῖς, ἀλλ' ἐπιζητούντων τὴν πραγματωπήν τῆς εὐτυχίας καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τούτου ἀναλαμβανόντων τὴν πρωτοβουλίαν ἐν τῇ ἐπιδιώξει καείτορος καταστάσεως ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ἱστορίας.

Ο θρησκευτικὸς καὶ κοινωνικὸς νομοθέτης τῆς Περσίας, δὲ Ζωροάστρος, ἐν τῇ ἀποπτείᾳ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἴστορίας ἀντιλαμβάνεται τῷ δύῳ ἐκάστοτε ἀντιμαχόμενῳ, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ Ἀριάτου καὶ τοῦ Ὑδρομάσδου. ἐν τῇ ἀδιαλλάκτῳ ταύτῃ ἀλληλομάχίᾳ ἔσται τικητής δὲ Ὑδρομάσδης, δὲ Αἰώνιος ἀλλ᾽ δὲ Πέρσης ποιητής, ὑψιστάμενος τὴν ἐπιφροὴν τοῦ περιβάλλοντος, εἴοντος ἐδημιούργησαν αἱ ἔθνη καὶ περιτέτειαι, οἱ κακοδαιμονία, ἀπελπιστὰς ἀγαπάζει; Ἡ εὐτυχία πρόσωναιρον, η δυστυχία αἰώνιον. Καὶ ἐδὲ μᾶλλον δὲ Ἰσταρὸς ἀπαιτούδοξος

el delito mayor

del hombre es haber nacido».

Τὸ μέγιστον ἔγκλημα τοῦ ἀριθμῶπον εἶναι, διτι ἐγερτηθῆναι εἶναι ή ἴστορία αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀπαισιόδοξον ἀντίληψιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ἀλλ᾽ ἔργα γίνεται: τί τὸ ἀγαθὸν καὶ τί τὸ κακόν; διτι εὐάλυπτον μόνον τῷ ἀτόμῳ καὶ τῷ συνόλῳ; ή τὸ συντελοῦν εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς φύσεως, εἰς τὴν ἐν γένει βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ ἀριθμωπίου γένους; Τοῦτο ἂδι πρόβλημα.

Νίκη τοῦ ἀγαθοῦ ἐπὶ τοῦ κακοῦ, καὶ τὰνίπαλιν, συμφώνως πρὸς τὰς συρχούσινς ἀντιλήψεις κατ' οὐσίαν οὐδέποτε οὐντων τικῆς, ἀμφότεραι ἔχουσαι λόγον ὑποστάσεως ἐν τῇ κοινωνίᾳ, διαδεχόμενα ἄλληλαι, ἀγαπηθιστάμενα. Εἶναι η ἐρμηνεία τῆς φύσεως καὶ τῆς ἴστορίας τοῦθεν διπέρ πρέπει νὰ διαλάθῃ τὴν σκέψην τοῦ κοινωνιόλογον, τοῦ ιστοριοδίτον, τοῦ δια-

νοουμένου ἐν γένει ἀνθρώπου. Ἡ σύγχρονος ἀραράχια ἐπιωάζει τὴν μέλλονσαν, τὴν παρασκευαζομένην σύνθεσιν κρείττονος, ὑπερτέρου ἴδικῶς καὶ πνευματικῶς ἀνθρωπίνου αἰῶνος.

Tὸν ὑπέροτατον μῆγαθὸν διὰ τίνα ἄνθρωπον ἐκδηλοῦται ταῦτοχρόνως; ὡς ὑπέροτατον κακὸν διὰ τὸν δικούρο του, τὸν συγγενῆ, τὸν φίλον, τὸν διμόφυλον. οὗτος γαίσεται, ἐκεῖνος θοητεῖ. Λύγαται τὰ ὑπάρξη, ὅποι τοιαύτας συνθῆκας ἐξελισσομέρων τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων, πραγματικὴ εὐτυχία ἐπὶ τῆς γῆς;

‘Ο θάρατός σου ζωή μου· τοῦτο ή πραγματικότης. «Πομφόλυξ δὲ κόσμος, ἔλεγεν δὲ Βάκων· δὲ ἀνθρώπινος βίος ἄθλιος ἀπὸ τῆς μητρικῆς γαστρὸς μέχρι τοῦ τάφου. Ὁ πιστέων· εἰς τὴν εὐθύναστον γένουν τῶν θρητῶν χαράσσει ἐπὶ τοῦ οἰδατος, ή γράφει ἐπὶ τῆς ἄμμου». Ἐτι μᾶλλον ἀπελπις καὶ ἀπονεγρημένος διλογίζεται δὲ Ἀιγάλεος τοῦ μεγάλου Βρετανοῦ δημιουργοῦ. «Πόσον ἀνισχά, ἔωλα, ταπεινὰ καὶ ἀνωφελῆ φαίνονται· μοι τὰ περάγματα τοῦ κόσμου τούτου. Εἰς κόρακας! Εἶνε γῆ χέρσος, τριβόλους καὶ ἀκάιθας ἐκφύουσα, κατοικοῦσι δὲ αὐτὴν σαπρὰ μόνον καὶ εὐτελῆ γάζει καὶ χαμαιζῆλα πράγματα». Ἀλήθεια καὶ ψεῦδος, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ πακόνον ανθρύρωνται, καθ' ὃσον ἐξελίσσεται δὲ ἀνθρώπως· ὡς ἄπομνον καὶ ὡς σύρολον, λαμβάνων πληρεστέραν ἐπίγνωσιν ἑαυτοῦ, ἀντίληψιν τῶν περὶ αὐτὸν συμβαινόντων καὶ διαδραματιζόμένων.

Τὸ μέγιστον ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ κακὸν ταῦτο χρό-
τως, εἶνε ἡ γνῶσις. Λιγοτῆς τὸ ἀνθρώπινον γένος
ἔχεσται τῆς ἀγνοίας, ἅρα τῆς εὐδαιμονίας. Γνῶθι
Σανιόν. Λιγοτῆς γνώσεως ταῦτης ἡ ἀνθρωπίνη φύ-
σις ἔχεσται ἐκ τοῦ περιωρισμένου αὐτῆς κύκλου
ἐνεργείας, προσατενίζουσα πρὸς τοὺς νέους, τοὺς
τέρος ἀγνώστους καὶ ἀπόστοτούς δρίζοντας. Ἀλλ' ἀπὸ
τῆς σπιγμῆς βεβίνης ἔγκαιρίζεται ἡ σκέψις, ἡ ὁδόνη.
Οὗτος δὲ ἀνθρώπος διάτελε κυριαιρόμενος, ἐπαμφο-
τεοῖζων, μεταξὺ τῆς βουλήσεως καὶ τῆς πληρώσεως
αὐτῆς, ἐξελίσσεται ἡ μεγάλη αὐτοῦ κατὰ χρόνον καὶ
τόπον τραγῳδία.

Ιδόμενοι, ἐπιθύμια, γνωταλγία πρὸς κόσμον
ἀγύπτιοντος, οὐδὲ δημιουργεῖ μόνον· ἡ φαντασία, κατ'
ἐλάχιστον συμμετεχούσης τῆς σκέψεως, τούτου μὴ
ἐπιτυγχανομένου, ἐπέρχεται κατ' ἀγάγην· τὸ ἄλγος
καὶ ἡ ὁδόνη, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ περιπτέσει τὸ ἀνθρώπι-
νον ὅτι, ἐν τῇ ἀγνοίᾳ αὐτοῦ καὶ τῇ ὑπερφροσύνῃ,
φαντάζεται, ὅτι ἐπετεύχθη τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀγαθόν,
καὶ πάλιν ἐπέρχεται ὁ κόρος, ἐνόμισεν ἐαντὸν εὐτυχῆ
ἐπὶ τιας σπιγμάς, διὰ τὰ ἐπαναπέση καὶ πάλιν εἰς
τὴν αὐτὴν κατάστασιν τῆς ἀκορέστου ἐπιθυμίας.

Ἄγαντι περὶ ὑπάρχεως, περὶ εὐδαιμονίας· οὗτος
δὲ βίος. Πραγματικότης εἶνε ἡ λύπη, τοῦναντίον πα-
ροδικὸν φαινόμενον ἡ ἀλυπία· ἡ μέριμνα, κατ' ἐλά-
χιστον ἡ ἀμερικυησία· δὲ φόβος, ἡκιστα ἡ ἀφοβία.
Πεῖτα καὶ δίψα· διηγεικής δὲ ἀνθρώπινος βίος· δούρ
τριώγομεν καὶ ἀπολαύομεν, κατὰ τοσοῦτον πεινᾶμεν

καὶ ἐπιθυμοῦμεν. Εἴμεθα ὑπόδουλοι τῶν ἐπιθυμιῶν
τῆς σαρκὸς, τῶν ἴδαικων τοῦ πνεύματος, ἄγνωστος
καὶ ἀπροσπέλαστος ἢ ἐλευθερία, ἥτις θὰ ἦτο, ἢν ἐπε-
τυγχάνετο, ἢ πραγματικὴ ἡδονὴ καὶ εὐδαίμονία.

*Καθ' ἐκάστη γένεσιν ἀνθρώπων σκέψεις, ἢ ποίησις, ἢ
φιλοσοφία, τίθηστε πρότερον ἔαντης τὸ τραγικὸν πρόβλημα:
Ἄρετὴ καὶ κακία. Τί τὸ συνηθέστατον; Ηλάντοτε ἡ
κακία. Αὕτη τείχει ἡ κυριαρχοῦσα δύναμις τῆς ἀνθρωπίης
πάντης ἰστορίας, διὸ αὐτῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατα-
κτῶται τὰ ὕψιστα ἴδεώδη τοῦ βίου τὸ ἀγαθὸν καὶ
τὸ κακόν ἥκιστα λαμβάνονται ὑπὸ σημείωσιν ἐν τῇ
πραγματώσει καὶ τῇ ἐξελίξει τοῦ ἀνθρωπίου σκοποῦ.
Εἰκότως. Οἱ ἀνθρώποι γεννᾶται ἀγαθὸς ταῦτογράφως
καὶ κακός, ἐπιδιώκων ἐκάστοτε τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ἐπὶ^{τῆς}
ζημίᾳ καὶ ἀφαιρέσει τοῦ ἀγαθοῦ τῶν δμοίων του,
τῆς εὐδαιμονίας. Απόλυτος ἄρετὴ κατ' ἀκολούθιαν
τυγχάνει ἀρνητικής τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου. Άλλη-
λεγγύη γίμαιρα, σαγηνεύοντα μόνον τοὺς ἀσθετεῖς
ἐγκεφάλους, ἐστερημένοντα εἰλικρινοῦς ἀντιλήψεως τῶν
ἀνθρωπίων πραγμάτων. Ή φιλαντία, δὲ φιλόνος
καὶ ἡ παρεπομένη κακία εἶναι τὰ ἐπικρατοῦντα ἐλα-
τήρια, ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τῶν δποίων ἐξελίσσεται δὲ
ἐπίγειος βίος.*

*Χρυσοῦς αἰών, Παράδεισος, Βαλχάλλα. Αὕτη ἡ
προστοσικὴ τοῦ ἀνθρώπου μυθολογία. Γέννημα τῆς
φαντασίας μᾶλλον ἢ τῆς σκέψεως, τοῦ πόθου ἢ τῆς
πραγματικότητος. Βλέπει δὲ ἀνθρώπος τὸ ἐνεστός,
τὸν σύγχρονον βίον, πλήρη ἀκατόθαντος καὶ τοιβόλων.*

^{ΕΡΗΜΗΤΗΡΙΟ ΠΑΠΑΓΙΩΑΝΝΗ ΚΟΦΙΝΑΣ ΑΙΓΑΙΟΝ ΝΕΑΝΙΚΗ ΚΟΙΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΙΓΑΙΟΝ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΑΣ} Υπὸ τοιαύτην τραγικὴν ἀντίληψιν ἀγαπολεῖ τὸ παρελθόν, τὸ ἀπώτερον, λησμονεῖ τὰς φλίγεις αὐτοῦ καὶ τὰς πικρίας, καὶ οὕτω δημιουργεῖ διὰ τῆς φάρασίας ἀνύπαρκτον κόσμον, εἰς δὲ ἀποδίδει ὑπερφυεῖς ἴδιότητας. Οὐδέποτε ἀντιλαμβάνεται τῆς πραγματικότητος. Άλλων καὶ ἀλλόφρων, ἐγωπαθίσ, διαπλάττει. Ήδονή κόσμοι ζωῆς καὶ εὐδαιμονίας αὐτοσχεδίως καὶ ἔξτιν τῶν ἀσφαλοῦς, τοῦτο εἴτι μᾶλλον καθίσταται ὅδυρηγόν, συντελεστικὸν ἀπαισιοδοξίας, ήτις εἶτε ἡ κατ' ἔξοχὴν ἀντίληψις τοῦ διαρροούμένου ἀνθρώπου, ἀείποτε πονθοῦντος, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποτυγχάνοντος, τούτου ἔγενα ἡ διηγεκής μελαγχολία, ἡς δὲν εἶνε ἀπιλλαγμένος καὶ δὲν εὑτυχέστατος τῶν ἀνθρώπων.

Πολλὴ οὐφία, μεῖζων δδύνη. Αἱ εὐτυχέστεραι, αἱ μᾶλλον πεπολιτισμέναι ἵπτορικαι περίοδοι τοῦ ἀνθρώπινου γένους κατ' οὖσίαν ἐμφανίζουσι τὴν ἀποτοπιαστέραν εἰκόνα τοῦ κακοῦ, ἐπιδιώκοντος γὰρ ὑποσκελίσῃ τὸ ἀγαθόν. Οἱ ἀνθρώποις καθίσταται ἀκατάσχετος ἐν τῇ ἀγαζητήσει τῆς γνώσεως καὶ τῆς εὐδαιμονίας. Αινεκτλήσατος φιλοδοξία μεταβάλλει αὐτὸν εἰς τὸ θηριωδέστατον τῶν θηρίων, ὑποκρίνεται, οὐδὲν ἔχει ιερὸν καὶ ὄστον τοῦτο καὶ μόνον γοητεύει αὐτόν, ἡ ἐπικράτησις, ἔστω καὶ ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν ἔρειπίων· εἶνε διὸ αὐτὸν γλυκεῖα ἡ τῶν ἀλλοτρίων ουμφορῶν κάρπωσις, ὁ θάνατος τοῦ πλησίον ζωῆς αὐτοῦ κλαίει καθ' ὑπόκρισιν, ἀλλ' ἐνδομέσχως γελᾷ. Ὁπισθεῖ τῆς ἀγαθότητος κρύπτεται ἡ κακία, ἐπιχαί-

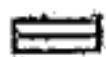
ρουσα καὶ βυσσοδομοῦσα, τὸ γέρως θάττον ἢ βράδιον θέλει ἐπισκιάσῃ τὸν ἥλιον τῆς εὐτυχίας. Ἐν τῇ ζοφερῷ ταύτῃ εἰκόνι ἀγαπαρίσταται καθ'. ἐκάστην ὁ ἀνθρακίτιος βίος, ἢ παγκόσμιος είμαδμένη.

«Μὴ φῦναι τὸν ἄστατα μηδὲ λόγον», ἐπιφανεῖ δὲ ποιητής, κατάπληκτος ἐπὶ τῇ ἀνθρωπίῃ ἀθλιότητι καὶ κακοδαιμονίᾳ. (Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ). Ποτορ τὸ ἐκ τῆς ζωῆς κέψος; Ἡ δδύνη ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐξέρχεται ἀπὸ τῆς μητρικῆς γαστρός, μέχρι τῆς ἡμέρας; καθ' ἣν κλείει τὸν διγμαλμούς τού, περιβαλλομένους ὑπὸ τοῦ ἀλωνίου σκότους; Παρὰ ταῦτα δὲ ἄνθρωπος, καὶ ὡς ἄτομον καὶ ὡς εἶδος, προσκολλᾶται εἰς τὴν ζωὴν ὡς τὸ δοτρακον εἰς τὸν βράχον, ὡς ὁ κισσός εἰς τὸ δένδρον, ἀποφεύγων τὰ καταροήση τὸ ἀπόρρητον τῆς ὑπάρξεώς του, διπέρ εἶνε ἢ συμφροδὰ καὶ ἢ δδύνη.

Καθ' ὅσον ἀγαπτύσσεται ἡ γνῶσις, κατὰ τοσοῦτον αὐξάνεται καὶ ἡ δυστυχία. «Καὶ ἂν τὸ σύμπαν, ἔλεγεν δὲ Πασκάλ, ἦδύνατο νὰ κατασυντοίψῃ τὸν ἄνθρωπον, νὰ τὸν ἐκμηδενίσῃ, θὰ διέμενεν οὗτος πάντοτε εὐγενέστερος τοῦ φοιέως του. Κέκτηται τὴν συνείδησιν τοῦ θανάτου, ἐνῷ τούτων τὸ σύμπαν ἀγνοεῖ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ὑπεροχήν του». Πόση ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ πόση δδύνη ἔν ταῖς γραμμαῖς ταύταις τοῦ μεγάλου Ἡθικολόγου! Ἐξαγνίζεται τὸ ἀνθρωπινον διὰ διὰ τῆς γνῶσεως, σκέπτεται, κρίνει· ἀλλὰ ταῦτα χρόνως καὶ

ἀγωνιᾶ καθ' ἐκάστην ποδὸς τοῦ κυρδύνου καὶ τῆς ἐπαπειλουμένης καταστροφῆς· αὗτη ἡ ἀντίληψις εἶναι η̄ η̄ μεροπία ἀντοῦ τροφής· δ. φόβος τοῦ θανάτου; τοῦ ἐκμηδενισμοῦ, φυσικοῦ καὶ πνευματικοῦ, παρίσταται καθ' ἐκάστην ποδὸς τῷ ὅρθαλμῷ του, παρακολύων πᾶσαν λεζογισμένην καὶ σώματα ἀντίληψιν καὶ σκέψιν.

Ἡ ἀνθρωπίνη ἴστορία εἶναι τὸ τραγικόν· κατασκείασμα τῆς ἀλλοφροσύνης. Μυστικοπάθεια, αὐταπάτη, χίμαιρα, ἔγωπάθεια· τάντα εἶναι τὰ πρόφτιστα τῶν ἐλατηρίων, τῶν σαγηρευόντων τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐπὶ τοῦ ἐπιγείου τύφτου πλανήτου ἐμφανίσεως του· καὶ κατακόρυφον δ. φετιχισμός, ὑπὸ διαφέροντος μούρας, ἀργήσις τῆς σκέψεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως. Τὸ κακὸν ἐξακολούθετο ἀγαπτνοσόμενον καὶ αὐξανόμενον καὶ κατὰ τὴν λεζομένην ἐκπολιτιστικὴν περίοδον, ὅπου εἰ. λεζομένην ἐλευθέρα οὐκέτη εἶναι ή ἀφετηρία ή τῇ ἐπιστημονικῇ ἐργασίᾳ. Ο φετιχισμός, οὗτος ὑφίσταται καὶ ὁὐδίαν παρακολούθετο τὸ ἀνθρώπινον καθ' ἀπάντα τὰ στάδια τῆς ἴστορικῆς ὑπάρξεως τοῦ. Καὶ αἱ μᾶλλον αὐτόραμοι καὶ πεπολιτομέναι κοιτῶνται ὑφίσταται τὴν ἐπιφρονήν τῶν σφραγίδων τὸν ἀντιλήφεων τοῦ σρούστωρικοῦ ἀνθρώπου· κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ τὸ διατιθαμονίας, τῆς πίστεως εἰς φυτάσματα καὶ δρύπατα, διαπλασούμενα ὑπὸ γαντασίας παρακηρουόμενα.